

2. dio

Antisemitizam: vječni sukob?

Nastavni materijali za povijest Židova i antisemitizma.
Kuća Anne Frank, OSCE/ODIHR

1 Nakon holokausta. Ostatci ili otići?

Drugi svjetski rat završio je 1945. godine. Odnio je oko 55 milijuna ljudskih života. Mnogi su umrli zbog ratnih djelovanja, nasilja, gladi ili bolesti. Mnoge su pobili njemački nacisti u sabirnim logorima ili logorima za istrebljivanje, uključujući Rome, Sinte, Poljake, sovjetske ratne zatvorenike, homoseksualce, invalide i članove pokreta otpora.

Zora

Zori Dirnbach bilo je samo devet godina kada je 1938. Hitlerova vojska ušla u Austriju i anektirala je. Budući da joj je majka bila Bečanka i katolkinja, a otac hrvatski Židov, Zora je već kao dijete naučila što to znači biti diskriminiran samo zato što te ljudi smatraju drukčijim. Tu tešku životnu lekciju naučila je u vrijeme ratnih godina koje je provela u Osijeku i Zagrebu. Usprkos svemu, Zora Dirnbach još je i danas osoba živog duha, nasmijana, srdačna, razgovorljiva i optimistična.

Mursa Mill

„Sabirni logor bio je u kući u kojoj sam rođena. Bio je to zapravo skup zgrada u kojima je pored napuštene tvornice mojih roditelja („Mursa mill“) bila i naša

obiteljska kuća. Kako je tvornica sredinom 30-ih preseljena u drugi dio grada Osijeka, ostale su prazne hale i skladišta, što se pokazalo „idealnim“ objektom za privremeni logor. U njemu su odlazak do logora u Poljskoj i do Jasenovca punih mjesec dana čekali starci i sasvim mala djeca, da bi 22. kolovoza 1942. godine bili utrpani u stočne vagone i otpremljeni – zauvijek. Budući da je moj otac još stanovao u krugu tih zgrada, imala sam pristup tome sabirnom logoru. Tako sam došla u priliku vidati ondje ljude koji se više nikad neće vratiti. Te su slike na mene ostavile dubok dojam. Godinama sam se znala noću buditi, ne od straha, već od užasa, jer su me proganjala sjećanja na ljude koje sam voljela, a kojih više nema. Ta su

Zora Dirnbach

Deveti krug

Završivši nakon rata gimnaziju i studij povijesti umjetnosti Zora Dirnbach bacila se na pisanje. Postala je novinarka, filmska kritičarka i autorica nekolicine filmskih scenarija, radio i tv-drama. „Voljela sam pisati jer je to bila i obiteljska tradicija.“ Iza Zore Dirnbach bogat je opus te nekoliko nagrada, uključujući Zlatnu arenu 1960. godine za scenarij filma „Deveti krug“. Naslov filma temelji se na Danteovoj „Božanskoj komediji“. U krugovima pakla deveti je krug zadnji krug, pa Dante u njega smješta izdajnike. Zorin „Deveti krug“ priča je (koja govori) o progonu Židova u Zagrebu u vrijeme Drugog svjetskog rata. Priča nosi poruku da su sličnosti među ljudima mnogo veće nego razlike. Ono što osjećamo i kako razmišljamo, to je ono što nas čini ljudima, i bitnije je nego naši različiti izgled ili različite vjere. U Zorinom „Devetom krugu“ hrvatski se mladić zaljubljuje u mladu Židovku, pa je pokušava spasiti. Osjećaj ljubavi i humanost osobine su koje se kriju u svakom čovjeku i to je ono što nas ujedinjuje. Film „Deveti krug“ bio je nominiran i za Oskara u kategoriji filmovakna stranom jeziku. Zorina je poruka mladima da pišu istinu i samo istinu, da zadiru što je više moguće u prave ljudske teme.

Ruševine Jasenovca nakon završetka rata 1945. godine.

Zadaci

sjećanja u meni izazvala osjećaj duga jer ja sam preživjela ono što mnogi drugi nisu.”

Iskustva i slike iz djetinjstva odigrale su važnu ulogu u Zorinom životu. Biti Židov značilo je poistovjetiti se sa žrtvama holokausta.

Pod nebeskom kapom

Iako je imala mogućnost emigrirati u Izrael, Zora je odlučila ostati. „U Hrvatskoj sam ostala jer sam je osjećala i još je osjećam svojom domovinom. U njoj žive ljudi koje sam voljela i cijenila, ljudi u koje još i danas vjerujem i koji, kad bismo ih sad promatrali samo kao statističku veličinu, nipošto

nisu iznimka u korpusu hrvatskoga naroda.”

Iako se danas u Europi nijedna skupina ljudi ne proganja kao što su Židovi bili proganjani za vrijeme Drugog svjetskog rata, diskriminacije još ima. Zorin stav prema životu vrlo je pozitivan, pa ističe dužnost koju svatko od nas nosi: „Pod ovom kapom nebeskom svi smo mi jednaki. O čemu pričamo kada dijelimo ljude na boje? Mene jako raduje svaka inicijativa koja promiče jednakost među ljudima. To je ono jedino što može spasiti čovječanstvo”.

Antisemitizam je predrasuda i mržnja prema Židovima

1. Zašto je Zora ostala u Hrvatskoj?

2. Jesi li gledao/la film Deveti krug? Koja je tema filma?

3. U Hrvatskoj se od 2003. godine obilježava Dan sjećanja na holokaust i na žrtve zločina protiv čovječnosti. S kojom se od dolje navedenih izjava slažeš?

- Ako ne znamo što se događalo u prošlosti, ne možemo razumijeti budućnost
- Nema smisla učiti o događajima iz prošlosti, trebamo rješavati postojeće probleme
- Uvijek nosimo breme svojih predaka

4. Izaberi jednu od ovih izjava i napiši zašto se slažeš ili ne slažeš s napisanim.

2 „Nikada više“

Neposredno nakon rata, neki su nacisti uhićeni te im je suđeno. No velik ih je broj pobjegao, a protiv mnogih nisu podignute optužnice. Države su počele međusobno surađivati, u nadi da se genocid nikad više neće ponoviti.

Opća deklaracija o ljudskim pravima

Nakon Drugog svjetskog rata sastale su se vođe različitih država. Željeli su zajednički poraditi na tome da se ovakve ratne strahote nikad ne bi ponovile. Gotovo sve države svijeta postale su članice nove organizacije nazvane Ujedinjeni narodi. Godine 1948. članice Ujedinjenih naroda složile su se o najvažnijim pravima čovjeka, a ta su prava ugrađena u Opću deklaraciju o ljudskim pravima.

Neka od ljudskih prava

- Sva su ljudska bića rođena slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima.
- Svatko ima pravo na život, slobodu i osobnu sigurnost.
- Svatko ima pravo jednakosti pred zakonom.
- Svatko ima pravo na zaštitu protiv diskriminacije i mržnje na bazi rase, spola, vjere, nacionalne pripadnosti ili jezika.
- Svatko ima pravo na slobodu mišljenja i izražavanja.
- Svatko ima pravo na slobodu misli, savjesti i vjere.

Eichmann na sudu u Jeruzalemu.

'Holokaust - nikad više'. Antifašističke demonstracije u Varšavi, 1996.

Eichmann

Tek 1961., povodom suđenja Adolfu Eichmannu, mnogi su zaista postali svjesni veličine holokausta i svega što se događalo u vrijeme Drugog svjetskog rata. U vrijeme rata Eichmann je bio odgovoran za transport Židova iz okupiranih država u sabirne logore i smrti. Eichmannov proces bio je poseban. Slike sa suđenja mogle su se gledati kod kuće - nedavno se bila pojavila televizija. Žrtve su svjedočile. Svatko je mogao vidjeti kako je publika bila ganuta, a svi su bili svjedoci Eichmannovu objašnjenju: on je samo izvršavao naredbe. To je bila šokantna izjava, osobito zato što je postalo jasno koliku su pomoć nacisti imali od strane ljudi koji su samo „izvršavali svoju dužnost“.

U Hrvatskoj su održana dva takva suđenja: ministru unutarnjih poslova NDH Andriji Artukoviću i zapovjedniku logora Jasenovac Dinku Šakiću.

Kofi Anan (generalni tajnik UN-a 1997.–2006.) na Svjetskom festivalu djeteta, 2000. u Baselu, u Švicarskoj: „Boriš li se protiv antisemitizma, boriš se za budućnost čitavog čovječanstva.”

Kazneni sud

Godine 1945. suđeno je 206-orici nacista u njemačkome gradu Nürnbergu. Bio je to prvi međunarodni sud. Slijedom tih suđenja došlo je do ideje o osnivanju međunarodnog suda za genocid i zločine protiv čovječnosti. No, plan se nije ostvario zbog napetosti između Sjedinjenih Američkih Država i Sovjetskoga Saveza. Taj takozvani Hladni rat zaokupio je svu njihovu pozornost. Tek kad se odnos tih dviju država poboljšao u kasnim 1980-im godinama, osnovali su se prvi međunarodni sudovi: Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju 1993. i Međunarodni kazneni sud za Ruandu 1994. U međuvremenu nastao je

Međunarodni kazneni sud u Haagu, u Nizozemskoj. No, neke države kao što su Sjedinjene Američke Države, Izrael, Kina, Iran i Sjeverna Koreja ne priznaju taj međunarodni sud.

Genocid je namjerno uništavanje nacionalnih, etničkih ili religijskih skupina.

Zadaci

1. A. Objasni svojim riječima na koji je način Opća deklaracija o ljudskim pravima povezana s holokaustom.

B. Što se podrazumijeva pod Općom deklaracijom?

2. Koja ljudska prava smatraš najvažnijima? Više o ljudskim pravima možeš naći na internetskim stranicama Ujedinjenih naroda i Amnesty Internationala.

3. Pročitaj izjavu Kofija Annana i objasni što ona znači.

4. Može li međunarodni sud zaustaviti genocid? Navedi razlog za svaki odgovor.

Ne, jer..

Da, jer...

3 Kako daleko ide sloboda govora?

Nakon rata europski Židovi započinju graditi život ispočetka. Polako oživljava židovska kultura, ponovno se otvaraju sinagoge i židovske škole. No, antisemitizam ne nestaje. On poprima nove oblike kroz tvrdnje ljudi da je holokaust bio laž.

Stari mitovi

Nisu nacisti izmislili antisemitizam. Židovi su diskriminirani i proganjani posvuda u povijesti. Redovito ih se okrivljavalo za nesreće. Na primjer, oko 1350. tisuće je Židova pobijeno zbog (same) glasine da su proširili kugu. Šest stoljeća kasnije, 1929., čulo se mnogo optužaba da Židovi stoje iza sloma njujorške burze. Također se, osobito u Europi, širio mit da Židovi imaju skriveni plan osvojiti svijet. Za njih se vjeruje da su vrlo bogati. Većina Židova težila je tome da ih društvo prihvati. No u mnogim državama Europe oni su bili najsiromašnija skupina.

Novi mitovi

Manji broj Židova koji su preživjeli rat, a nisu emigrirali, pokušao je izgraditi nov život u Europi. Zbog holokausta jedva da je ostalo nešto od tisuća židovskih četvrti u selima i gradovima diljem kontinenta. Tijekom godina neki su se aspekti židovske kulture polako vratili; posebne pekarnice i restorani, tu i tamo pokoja sinagoga. U isto vrijeme Europljani su se susreli s novim izrazima antisemitizma. Nijekanje holokausta jedan je od njih. Drugi pak ne niječu postojanje holokausta, ali umanjuju njegovu važnost.

Dnevnik Ane Frank

Knjižara Morpurgo, Gospodski trg u Splitu, 2006. Vid Morpurgo, Židov iz Splita, od 1860. vodio je jednu od prvih knjižara. Ta je knjižara bila važno sastajalište splitskih građana i intelektualaca, a neko vrijeme i kulturno i političko žarište cijele srednje Dalmacije. Knjižara se i danas nalazi na istome mjestu.

Neobične usporedbe

Holokaust nije bio niti prvi niti posljednji genocid u povijesti, a Židovi nisu bili jedine žrtve nacističkoga progona. Svaki je genocid strašan i svaki je različit. No, ništa nalik holokaustu nije se prije dogodilo. Nacisti su željeli pobiti sve Židove. Ta su ubijanja bila organizirana prema planu svjetske sile. Neki svejedno pokušavaju umanjiti holokaust uspoređujući ga s drugim strahotama. Jedan je primjer usporedba holokausta sa savezničkim bombardiranjem Dresdena. Iako je bombardiranje bilo zaista strašan događaj, neonacisti to uspoređuju osobito zato kako bi proširili ideju da nisu Židovi, nego Nijemci bili žrtve Drugog svjetskog rata.

Holokaust je bio pokolj europskih Židova za vrijeme Drugog svjetskog rata.

Zadaci

Demonstracije PWN-a (Poljskih znanstvenih izdavača), ekstremno nacionalističke organizacije, u Krakowu 1992. Jedan od natpisa: „Poljska je za Poljake”.

Nijekanje holokausta

Nacističke ideje nisu posve nestale nakon oslobođenja. Čak i sada postoje skupine neonacista u Europi i Sjedinjenim Američkim Državama. Kao i Hitler, oni smatraju da je „bijela rasa” najbolja. Oni su protiv manjina, pa tako i protiv Židova. Prema neonacistima, Židovi su sami izmislili holokaust. Tvrde da su Židovi sami izmislili Auschwitz kako bi dobili potporu za osnivanje vlastite države. Također tvrde da dnevnik Anne Frank nije autentičan i da je napisan nakon rata.

Uvreda koju treba kazniti

Neonacisti šire ideje osobito putem interneta, a dobivaju potporu drugih krajnje desničarskih skupina. Ljudi koji negiraju holokaust šire laži i očita im je namjera vrijeđati Židove. Zbog toga je negiranje holokausta uvreda koju treba kazniti u mnogim europskim državama.

Antisemitski grafit i ustaški simbol, Split, 2006.

Ingo Hasselbach

1. Objasni zašto se ne može reći da su nacisti izmislili antisemitizam. Navedi dva primjera.

2. Zakon ne zabranjuje nijekanje holokausta u svim zemljama. Na primjer u Sjedinjenim Američkim Državama sloboda govora smatra se važnijom. Što misliš o tome? Objasni.

3. Ingo Hasselbach

Ingo je bio zloglasni njemački neonacist. Kasnije je objasnio da je to bio način da iz sebe izbaci 'paru'. Postao je vođa jer je jače osjećao mržnju nego drugi. No, predomislio se kad je čuo da je u napadu na kuću u kojoj su živjeli Turci 1992. smrtno stradalo nekoliko ljudi. Već se i prije kolebao, ali nakon toga događaja bio je siguran da treba prestati. Objavio je to na televiziji i svjedočio protiv bivših prijatelja. Kasnije je pričao svoju priču po školama i napisao knjigu o neonacističkom dijelu svojega života.

A. Što misliš zašto mladi ljudi katkad postaju članovima neonacističkih skupina? Označi prihvatljive odgovore i završi posljednju rečenicu:

- Jer se osjećaju superiornima.
- Jer ne znaju dovoljno o Drugom svjetskom ratu.
- Jer žele bolji svijet.
- Jer više vole biti u skupini nego sami.
- Jer

B. Misliš li da je teško prestati biti neonacist? Napiši nekoliko razloga.

4 Nada u osnivanje židovske države

Od kraja 19. stoljeća sve se veći broj Židova selio u područje današnjeg Izraela, gdje su stoljećima živjeli njihovi preci. Pred sam holokaust još je više Židova napustilo Europu. Godine 1948. proglašena je država Izrael. Mnogi su se Židovi dugo nadali vlastitoj državi koja bi ih štitila od antisemitizma.

Cionizam

Cionizam je pokret za uspostavu židovske države na tlu Izraela. Težnja povratku u Zion, biblijski izraz za oboje, Izrael i Jeruzalem, utkana je u židovsku molitvu i kulturu. To je kamen temeljac židovske religije još od egzila prije dvije tisuće godina. Cionizam se pojavljuje krajem 19. stoljeća kao reakcija na pogrome (napade) u istočnoj Europi kao i na antisemitizam u zapadnoj Europi. Nisu samo Židovi htjeli vlastitu državu u to vrijeme. Bilo je to doba nacionalizma. Prvi europski cionisti nastanili su se u Palestini početkom prošloga stoljeća, kad je njome vladala Velika Britanija. U početku su Židovi živjeli u miru sa svojim palestinskim arapskim susjedima i kupovali zemlju od arapskih zemljoposjednika.

Na putu do židovske države

Židovi su započeli emigraciju iz Europe u Palestinu u 19. stoljeću kako bi pobjegli od antisemitizma. Povećavali su postojeće židovske zajednice živeći na zemlji koju su kupovali od arapskih zemljoposjednika. Britanski upravitelji davali su nadu i Židovima i Palestincima da će moći osnovati svoju vlastitu državu. Želja obiju grupa da osnuju svoju vlastitu državu na istome području začetak je sukoba oko teritorija koji traje do današnjeg dana. Godine 1947. Velika Britanija najavljuje povlačenje s teritorija, a u studenome Ujedinjeni narodi usvajaju rezoluciju o podjeli bivšega britanskoga povjereništva. Velik dio arapskih zemalja, međutim, glasuje protiv rezolucije.

Mladi Izraelci na zapadnom zidu u Jeruzalemu, 2004.

Migracija

Rat između arapskih država i Izraela izazvao je neposredne posljedice na Židove u ostalom dijelu svijeta. U mnogim arapskim državama Židovi su napadani i prijetilo im se tako da je pola milijuna njih izbjeglo iz arapskih država u Izrael. Izvorno, milijun Židova živjelo je u sjevernoj Africi i na Bliskom istoku. Do 1980-ih, taj je broj smanjen na oko 30.000. Oni koji su došli u Izrael integrirani su i dobili su državljanstvo. Od 1989. više od milijun Židova s ruskoga govornoga područja preselilo se u Izrael. Većina stanovnika Izraela djeca su imigranata. Danas u Izraelu žive Židovi iz više od 100 zemalja svijeta.

Cionizam je ime židovskoga pokreta koji se zalaže za neovisnost židovske države u Palestini.

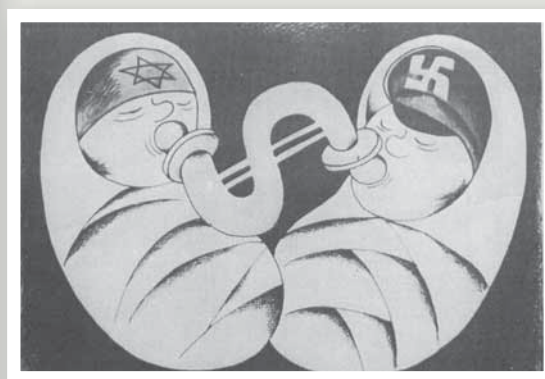
Židovska djeca po dolasku u Izrael 1948.

Zadaci

1. A. Koliko godina nakon Drugog svjetskog rata dolazi do proglašenja države Izrael?

B. Objasni svojim riječima zašto je cionizam bio tako važan za mnoge Židove u ono vrijeme?

2. Je li Izrael multikulturalna država? Objasni zašto.

3. Objasni zašto su Sovjetski Savez i njegovi sateliti izmijenili odnos prema Izraelu 1950-ih godina?

Dana 14. svibnja 1948.

Židovski nacionalni savjet proglašava državu Izrael na temelju rezolucije Ujedinjenih naroda. Neke susjedne države odmah napadaju Izrael. To je bio prvi arapsko-izraelski rat, u kojem su pobijedili Izraelci. Ohrabreni svojim vođama mnogi palestinski Arapi napuštaju zemlju. Obećan im je brz povratak na temelju očekivanja da će Izrael biti poražen. Iako su neki Izraelci htjeli da Arapi ostanu, mnogo ih je protjerano iz Izraela. Većina arapskih Palestinaca koji su u to vrijeme napustili Izrael morali su živjeti u kampovima. Neki su kampovi postali gradovi i još su pod upravom Ujedinjenih naroda. Oni koji su ostali dobili su izraelsko državljanstvo. Godine 1967. počinje novi rat i odonda ne prestaje napetost. Ratovi i sukobi donijeli su mnoge žrtve.

Anticijonizam

Židovi pod komunističkim režimom često su se bojali pokazati svoje židovske običaje. Nakon osnutka Izraela 1948. Sovjetski se Savez nadao dobrim odnosima s Izraelom misleći time ojačati svoj utjecaj na Bliskom istoku. To se promijenilo čim je Izrael izrazio svoju prozapadnu orijentaciju, koja je uključivala jake veze sa Sjedinjenim Američkim Državama. Sovjetski Savez i njegovi saveznici stali su na stranu neprijatelja izraelskih Arapa i okomili se na židovsku populaciju kao na „cioniste”. Poznati Židovi optuživani su kao „agenti zapadnjačkoga imperijalizma”. Mnogim je Židovima bilo zabranjeno baviti se svojim strukama. Neki su i zatvarani, a valovi antisemitske agitacije pod državnim sponzorstvom primorali su mnoge na emigraciju. Čak i danas, u pokušaju antisemitskoga shvaćanja, ljudi govore o Izraelu umjesto da izraze svoje mišljenje o Židovima.

Palestini su ime dali Rimljani kao pokrajini Rimskoga carstva na teritoriju današnjega Izraela i palestinskoga teritorija. U kasnijim stoljećima taj je teritorij djelomično potpadao pod Tursko carstvo. Od 1914. do 1947. Palestina pada pod povjereništvo Velike Britanije.

5 Samo kritika ili antisemitizam?

Sukobi na Bliskom istoku zauzimaju međunarodne naslovnice novina više nego bilo koji drugi sukob na svijetu. Neki političari i međunarodni forumi redovito kritiziraju izraelske reakcije na sigurnosne prijetnje s kojima se država suočava. Kritike katkad nemaju veze sa stvarnom situacijom, ali su izgovor za antisemitske optužbe.

Kritiziranje Izraela nije samo po sebi antisemitsko. Međutim, ako se temelji na predrasudama vezano na „kakvi su Židovi” ili ako vodi u teoriju o uroti ili se odnosi na sve Židove, onda to jest izraz antisemitizma. Židovi žive u svim krajevima svijeta i različiti su. No, svejedno ih se često zajednički okrivljuje za sve što se događa u Izraelu. Ljudi spominju „Izrael”, ali zapravo označuju sve Židove kao neprijatelje. Takav stav vodi do antisemitskih napada. Primjerice, napadnuta je židovska škola u Parizu u studenome 2003., a istoga mjeseca autobomba u sinagogi u Istanbulu ubija

više od 20 ljudi. U veljači 2007. židovski vrtić u Berlinu osvanuo je išaran nacističkim simbolima.

Neki ljudi poistovjećuju izraelsku politiku s nacističkim režimom. „Ono što su Nijemci radili Židovima u ono vrijeme danas Izrael radi Palestincima”. Usporedba židovske države s počiniteljima holokausta potpuno je neispravna. Nacistička diktatorska Njemačka poticala je antisemitsku i rasističku ideologiju, ciljajući na uništenje čitavih skupina. Izrael, demokratska država, ne potiče politiku razaranja.

Židove se napada izvan Izraela. Godine 2003. napadnuto je nekoliko zgrada u Casablanci gdje su cilj bili Židovi. Ubijeno je pedeset i četvero ljudi. Odmah zatim Marokanci su izašli na ulice protestirajući protiv takvih napada.

Kritika Izraela, antisemitizam ili oboje?

„Naci!”

Usporedba Izraela s nacističkom njemačkom vladom ima za cilj umanjiti važnost holokausta i podcijeniti legitimnost židovske države. Izjave koje prave usporedbu između Židova i nacista nisu samo nečiji stav nego potiču akciju protiv Izraela i Židova. Takve usporedbe također stoje na putu važnim pregovorima u izraelsko-palestinskom sukobu.

Čak i unutar svoje države Izraelce katkad uspoređuju s nacistima. To je postao izraz koji se zlorabi za nekoga tko ima suprotno mišljenje. Usporedba s nacistima nedvojbeno je uvredljiva i otežava bilo kakav dijalog.

Arapsko izdanje Protokola Sionskih mudraca, 1976. Na Frankfurtskom sajmu knjiga 2005. izloženi su na iranskom štandu klasični antisemitski tekstovi kao što su 'Protokoli Sionskih mudraca' i knjiga Henryja Forda 'Međunarodni Židov: najveći svjetski problem' iz 1920. Te knjige šire teoriju urote.

Protokoli

Sukob u Izraelu često se uzima kao izgovor za izazivanje mržnje prema Židovima, oživljujući stare stereotipe i predrasude. Osobito na Bliskom istoku vrlo je rašireno vjerovanje u tajni židovski plan o dominaciji nad svijetom. Teorija židovske urote proširila se Europom i Sjedinjenim Američkim Državama oko 1900. godine nakon objave knjige, o navodnim „Protokolima Sionskih mudraca”. Antisemiti su

izmislili priču židovske urote o preuzimanju svijeta, razradivši detalje. Usprkos činjenici da je knjiga falsifikat, „Protokoli” i dalje kruže u krugovima krajnje desnice, kao i u mnogim arapskim i afričkim zemljama. Godine 2006. negiranje holokausta i poziv na potpuno uništenje Izraela od strane iranskoga predsjednika šokiralo je svijet. Takav izraženi antisemitizam jednoga vođe države nov je događaj koji je izazvao negodovanje diljem svijeta.

Klasična antisemitska tema: prikazivanje Židova kao crva ili zmija. Karikatura Sharona, državnoga tajnika Izraela, Saudijska Arabija (2001).

Zadaci

1. A. Zašto je pogrešno držati sve Židove odgovornima za ono što se događa u Izraelu?

B. Misliš li da se to događa i s drugim skupinama? Navedi primjer.

2. Pogledaj fotografiju demonstracija u Amsterdamu 2002.

A. Gradonačelnik Amsterdama zabranio je neke parole na plakatima. Odaberi dvije od njih i objasni koje bi im se pritužbe mogle pripisati.

B. Usporedi fotografiju demonstracija u Amsterdamu s karikaturom (str. 9). Koje sličnosti i razlike vidiš na tim slikama?

3. Ovo je karikatura Ariela Sharona, koji je bio državni tajnik Izraela do 2006.

A. Koje simbole vidiš?

B. U slučaju da vidiš ovakvu ili sličnu karikaturu na internetskim stranicama, zatraži od osobe koja vodi te stranice da se karikature uklone. Argumentiraj svoj zahtjev.

C. Napiši odgovor na to traženje. Objasni svoj odgovor.

6 Amal i Odelija

Imaš li prijatelja potpuno drugačijega podrijetla od tvojega ili s potpuno drugačijim svjetonazorom? To ne bi trebao biti nikakav problem. Možda te razlike nemaju važnosti među vama, a možda u njima i jest čar.

Međutim, katkad se treba potruditi, na primjer, da shvatite da oboje imate predrasude i ne znate dovoljno jedno o drugome. Amal i Odelia govore o tome jer dolaze iz različitih svjetova. No, ipak su pokušale uspostaviti prijateljstvo. Zbog političke situacije njihovo prijateljstvo nije jednostavno. Amal piše: „Ako želiš prijateljstvo, moraš ostaviti politiku izvan toga, poglavito na početku, jer je tako nevjerovatno teško prihvatiti drugačiji pristup o tako emocionalnim stvarima”. Odelia objašnjava: „Često je previše složeno provoditi vrijeme s nekim tko dolazi iz potpuno drugačije kulture. Ionako imaš dovoljno prijatelja u svojoj sredini, pa nije tako važno naći nove”.

Ipak, one misle da trebaju biti prijateljice ponajprije zbog ideja, a ne zbog podrijetla. One pišu o politici u svojim pismima. Obje žele da rat u njihovoj zemlji prestane, no imaju različita gledišta o tome što uzrokuje nasilje. Amal kaže: „*Jad Palestinaca počinje 1948. Otada se naša arapska povijest više ne računa*”. Odelia kaže: „*Da, moji su djed i baka morali napustiti Maroko. Zbog rata koji je započeo 1948. svugdje se pogoršala situacija za Židove*”.

Kroz svoje prijateljstvo postupno su otkrivale sve više jedna o drugoj, o podrijetlu i precima. Odelijini djed i baka došli su iz Maroka i Argentine. Svi su u Amalinoj obitelji Palestinci,

Odelia (lijevo) i Amal (desno) u Jeruzalemu. Amal nije njezino pravo ime. Ona i njezina obitelj nisu htjeli da ih se u knjizi prepozna po pravom imenu. Zbog toga Amal nije prepoznatljiva na fotografiji.

Prijateljstvo pod paljbom

Amal i Odeliji bilo je samo 18 godina kad su se prvi put srele na razmjeni studenata u Švicarskoj. Amal je muslimanka i Palestinka; Odelia je Židovka i Izraelka. Obje su rođene u Jeruzalemu i vole svoj grad. Po povratku kući ostale su u kontaktu. Pisale su jedna drugoj o svojem životu, budućim planovima, razlikama između Palestinaca i Izraelaca, ali bile su otvorene i o tome što misle jedna o drugoj. Dva su se puta našle u Jeruzalemu. Njihova pisma i rasprave objavljene su u knjizi s naslovom „Samo želimo živjeti ovdje – nevjerovatno prijateljstvo dviju djevojaka: Palestinke i Izraelke”, koju je napisala Sylke Tempel.

Zadaci

ali zbog okupacije uglavnom žive razdvojeno i nije im moguće posjećivati jedni druge. Ono što su Amal i Odelia mislile da znaju jedna o drugoj iz televizijskih izvješća i priča pokazalo se netočnim. Odelia shvaća kako je zasigurno teško za Palestinku kad mora živjeti pod „stranom” zastavom. Amal sada pak zna da nisu svi Židovi njezini neprijatelji.

1. **A.** Opiši svojim riječima kakve su posljedice izazvali događaji 1948. za Amaline djeda i baku?

- B.** Opiši svojim riječima kakve su posljedice izazvali događaji 1948. za Odelijine djeda i baku?

2. Odelia misli da je komplicirano biti prijatelj nekome tko dolazi iz potpuno drugačije kulture.
A. Objasni zašto to može biti problem.

- B.** Kako se taj problem može riješiti?

3. Objasni zašto naslov knjige „Samo želimo živjeti ovdje - nevjerojatno prijateljstvo dviju djevojaka: Palestinke i Izraelke” može biti i dobar i loš.

3. Misliš li da će Amal i Odelia ostati prijateljice? Objasni odgovor.

Zadaci

1. Antisemitizam: vječni sukob?

To je naslov ove brošure. Pregledaj brošuru još jedanput i nađi sliku koja ide uz naslov.

A. Objasni svoj izbor.

B. Preslikaj sliku.

C. Stavi ispod slike vlastiti tekst.

Djeca u židovskoj školi u Haarlemu, Nizozemska, 2005.

2. Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske donijelo je 2003. odluku da se svake godine 27. siječnja obilježava Dana sjećanja na holokaust i sprječavanje zločina protiv čovječnosti. Godine 2005. Ujedinjeni su se narodi složili da će se 27. siječnja, dan kad su sovjetske trupe oslobodile Auschwitz, obilježavati kao Dan sjećanja u svim zemljama.

A. Što misliš o Danu sjećanja?

Nekadašnji njemački nacistički koncentracijski logor Auschwitz Birkenau.

B. Napiši kako se u tvojoj školi obilježava Dan sjećanja na holokaust i sprječavanje zločina protiv čovječnosti.

Nogometna utakmica između mladih Židova i Marokanaca u Amsterdamu.

3. Vježbe

Svugdje dolazi do nerazumijevanja među ljudima ili skupinama. Sigurno možeš sam navesti nekoliko primjera.

A. S osobom koja sjedi do tebe razmisli o primjeru bilo gdje na svijetu, u razrednom odjelu, u susjedstvu. Ako se ne možeš sjetiti, uzmi primjer iz vijesti ili s televizije. Promisli što možeš učiniti da bi potaknuo više razumijevanja među tim dvjema stranama.

B. Zacrtaj plan. Zapiši što misliš učiniti. Također zapiši kako ćeš navesti ljude da ti se pridruže. Zbog toga moraš biti siguran da su ljudi entuzijasti. Ne zaboravi zapisati koje ljude ili organizacije želiš uključiti i zašto.

C. Napravi reklamni poster kako bi naveo ljude da ti se pridruže.

Ova brošura dio je paketa nastavnih materijala koji obrađuju tri teme:

1. Povijest Židova u Europi i antisemitizam do 1945. godine;
2. Antisemitizam u Europi danas;
3. Predrasude, diskriminacija, rasizam i antisemitizam.

Materijali su prilagođeni za uporabu u školama u nekoliko zemalja te su dostupni na službenim jezicima država partnera. Materijale su za sve države partnere pripremili ODIHR i Kuća Anne Frank u suradnji sa stručnjacima iz uključenih zemalja.

OSCE/ODIHR

Organizacija za europsku sigurnost i suradnju je organizacija za sigurnost koja broji 56 članica iz Europe, Sjeverne Amerike i Središnje Azije. Njezini uredi za demokratske institucije i ljudska prava podržavaju provođenje novih ideja u poljima tolerancije, nediskriminacije, ljudskih prava i demokracije. Više informacija možete pronaći na www.osce.org/odih

Kuća Anne Frank

Kuća Anne Frank održava skrovište Anne Frank koje je ujedno i muzej. Kuća Anne Frank također promovira Annine ideale i to ne samo u svezi s vremenom u kojemu je živjela nego pokušava prenijeti ideale Anne Frank jezikom razumljivim suvremenom čovjeku. Obrazovni projekti se razvijaju kako bi se borili protiv suvremenih oblika antisemitizma, rasizma, ksenofobije te poticali toleranciju i poštovanje prema drugima. Više informacija možete pronaći na www.annefrank.org.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske

Ministarstvo obavlja upravne i stručne poslove koji se odnose na nastavne planove i programe, udžbenike, normative i standarde, odgojno-obrazovni rad, razvoj školstva, učenički i studentski standard, inspekciju te financiranje školstva. www.mzos.hr

Agencija za odgoj i obrazovanje

Agencija daje stručnu potporu predškolskom i školskom odgoju i obrazovanju putem razvoja kurikuluma, obavljanja stručno-pedagoškog uvida u ostvarivanje nastavnoga plana i programa, izobrazbi i napredovanju odgajatelja, učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja.

www.azoo.hr

Impresum Tekst: Ineke Mok, Willem-Pieter van Ledden, Karen Polak (Anne Frank House) **Adaptacija:** Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Agencija za odgoj i obrazovanje **Izdavač:** Anne Frank House **Prijevod:** Integra d.o.o. **Lektura i korektura:** Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa **Grafički urednik:** Karel Oosting/Matthias E. Kail **Illustrations:** Anna Kaczmarz, Günter Schneider, JUSP Jasenovic, Darko Herić, Włodzimierz Susid, GPO, Markus Stuecklin/EPA, Robert Skenderović, AFH/AFF, Jacek Bednarczyk, Dietmar Gust Fotografie Berlin, Kluger Zoltan/GPO, Kevin Frayer/AP Photo, Joke Kniesmeijer, Abdelhak Senna/AFP, Bram Budel, Stephen Roth Institute for the Study of Antisemitism and Racism/Tel Aviv University/Israel, MEMRI.org, Naftali Hilger, Edwin Walvisch Fotografie, Ton Hendriks/Hollandse Hoogte, Olaf Kraak /ANP

Pokušali smo pronaći vlasnike autorskih prava svih ilustracija u ovoj publikaciji. Ukoliko Vaša fotografija/e nije/nisu vjerno prikazana/e, molimo kontaktirajte Kuću Ane Frank.

7 Prijateljstvo

Božana i Milena rade u nevladinoj organizaciji „Tintilinić“ u Benkovcu, gradu u kojemu je tijekom Domovinskog rata došlo do velikih sukoba između Hrvata i Srba. Organiziraju radionice informatike i kreativnosti te tako nastoje pomoći djeci i mladima da započnu život razvijanjem svojih vještina i sposobnosti, ali i prihvaćanjem različitosti.

Milena Grubić i Božana Andrić Vukančić rade s djecom i mladima jer drže da je to najbolji način na koji mogu pomoći gradu u kojemu žive.

Milena u računalnoj radionici s djecom.

Božana: „Radimo s djecom i mladima jer su oni budućnost Benkovca. Želimo tako učiniti nešto za svoj grad. Moja je obitelj morala pobjeći iz Bosne u Hrvatsku zato što smo Hrvati, pa smo se doselili u Benkovac. Tu sam upoznala Milenu. Rekla je da je Srkinja i pitala me smeta li mi to. Rekla sam da mi ne smeta i tako je počelo naše prijateljstvo.“

Milena: „To što idemo u različite crkve ne smije biti razlogom da se međusobno mrzimo. Želim da se u Benkovcu ljudi počnu mjeriti po svojim djelima, a ne po tome koje su vjere i nacije.“

